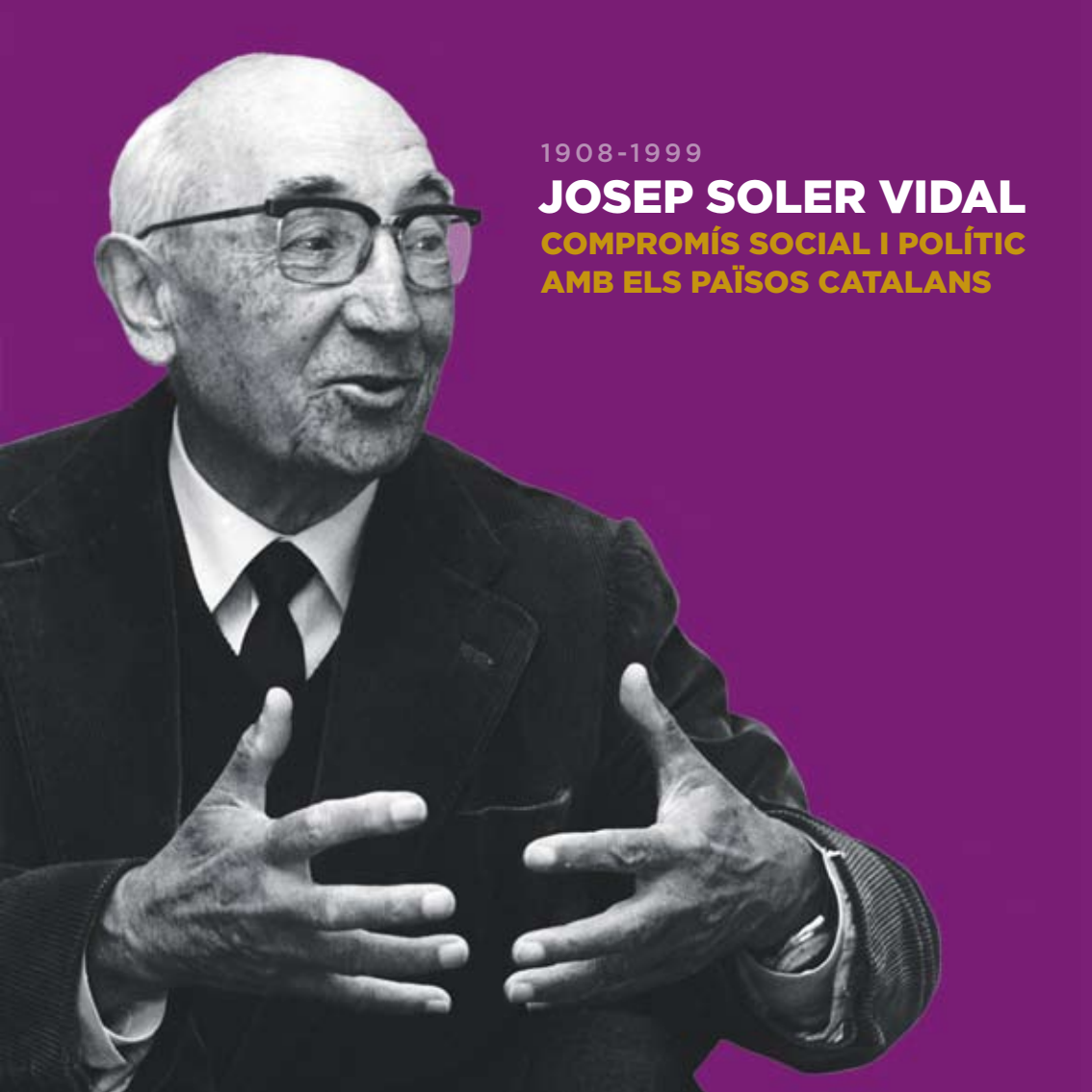

1908-1999

JOSEP SOLER VIDAL

COMPROMÍS SOCIAL I POLÍTIC AMB ELS PAÏSOS CATALANS

FUNDACIÓ JOSEP IRLA

CENTRE D'ESTUDIS DE GAVÀ

COMMEMORACIÓ DEL CENTENARI DEL NAIXEMENT DE JOSEP SOLER VIDAL

GAVÀ TARDOR 2008

TEXT JOSEP CAMPMANY
FOTOGRAFIES CEDIDES PER LA FAMÍLIA SOLER-VINYES

UN TRIBUT D'HOMENATGE

Aquest any, **Gavà commemora el centenari del naixement de Josep Soler Vidal,** el personatge que dóna nom a una biblioteca i a un premi de recerca històrica.

Però definir la figura de Soler Vidal no és senzill. **Com tots els integrants de la generació d'avantguerra, la seva figura és polièdrica,** abasta moltes cares. Al llarg d'aquest any s'han fet exposicions sobre el seu vessant d'escriptor, d'home de lletres; també s'ha fet esment i divulgació de la seva faceta més local, en tornar de l'exili, quan la seva figura es vincula al conreu de la història local, la creació del Museu i l'activisme cultural catalanista. Fins i tot s'ha ressaltat amb una taula rodona la seva participació en la revista local *Brugués*..., però faltava una visió específica sobre els motius que impulsaven Soler Vidal a fer tot allò que va fer, a escriure el que va escriure, i a actuar com va actuar.

Calia posar de relleu el mòbil que guià tota l'actuació pública de Soler Vidal, que no és altre que la seva ideologia, **el compromís ferm, pregon i fidel, social i polític, amb el nostre país.** Un país que ell veu, coneix i estima, d'obrers i petits menestrals, freturosos d'un alliberament social que els dignifiqui com a ciutadans lliures d'una nació lliure.

És per això que hem editat aquest petit opuscle, que vol ser alhora un tribut d'homenatge i un intent d'explicar i divulgar els ideals de Josep Soler Vidal.

Marcel·lí Reyes
Centre d'Estudis de Gavà

Maresme, *circa* 1927
Excursió dels alumnes de l'Ateneu Polytechnicum amb el mestre Pompeu Fabra, assegut a la dreta de tot. Josep Soler Vidal apareix dempeus, entre dues noies, a l'esquerra.

CONSCIÈNCIA SOCIAL, CONSCIÈNCIA NACIONAL
1908·1931

Josep Soler Vidal neix a Sant Martí de Provençals, a Barcelona, el 2 d'abril de 1908, en el si d'una família obrera. És el petit de tres germans i els pares, tots dos, treballen en una fàbrica tèxtil. El pare és del sindicat El Radium, adherit a la CNT, per la qual cosa ja de ben minyó Josep Soler Vidal sent a parlar de vagues i lluites sindicals, vivències que modelen el seu esperit de lluita obrera.

Als setze anys entra a treballar a la Companyia de Ferrocarrils MZA i fa d'aprenent a l'estació de Gavà, on coneix la seva futura esposa, Magdalena Vinyes. De nits, participa al Seminari d'Estudis Marxistes de l'Ateneu Enciclopèdic Popular. Entre els seus companys hi ha gent del CADCI i membres d'Estat Català. En aquest ambient conspirador dels anys vint, en plena dictadura de Primo de Rivera, **Josep Soler Vidal interioritza per sempre el vincle entre el marxisme i l'independentisme.**

El 2 de novembre de 1928, el nucli del Seminari d'Estudis Marxistes funda el primer partit comunista d'estricta obediència catalana, **el Partit Comunista Català, i Josep Soler Vidal entra a formar part del comitè local de Barcelona.** També en aquesta època esdevé membre de la junta directiva del sindicat mercantil de la CNT, i president de la secció d'Estudis Polítics i Socials de l'Ateneu Enciclopèdic Popular. **Consciència nacional i consciència social estan ja plenament forjades.**

***circa* 1936**
Amb altres membres de la UGT. Asseguts a terra: Josep Soler Vidal, Miquel Ferrer i Antoni Sesé.

DE L'ESPERANÇA A LA DERROTA
1931·1940

L'1 de març de 1931, Josep Soler Vidal participa en la creació del Bloc Obrer i Camperol (BOC), a partir de la fusió del Partit Comunista Català i la Federació Comunista Catalano-Balear. I, el 14 d'abril, al costat dels seus antics companys de l'Ateneu Enciclopèdic Popular, **forma part de la guàrdia personal que Francesc Macià crida al Palau de la Generalitat** amb motiu de la proclamació de la República. Amb gent procedent d'Estat Català, crea la Comissió d'Estudis Nacionalitaris del BOC.

A Gavà, on es trasllada a viure arran del seu matrimoni amb Magdalena Vinyes el 1933, s'integra a la junta de la Unió de Cooperadors, on impulsa la construcció de la nova seu dissenyada pels arquitectes Josep Lluís Sert i Josep Torres Clavé, i participa en la creació de la Societat Cultural (1933) i l'Ateneu Obrer de Gavà (1936). El 1933, des del BOC, participa en la creació de l'Aliança Obrera, una de les forces que dona suport al president Companys el 6 d'octubre de 1934.

El 1936 participa en la creació del PSUC, i entra a treballar al secretariat de la UGT de Catalunya. **El 1938, durant la Guerra Civil, exerceix el càrrec de regidor de Cultura i Ensenyament de Gavà, des d'on implanta l'Escola Nova Unificada a la ciutat.** Resta a Barcelona, en representació de la UGT al Comitè de Defensa, fins al mateix dia de l'entrada de les tropes franquistes, el 26 de gener del 1939.

Després d'una estada en diversos camps de concentració francesos, **a finals d'abril de 1940 arriba a Mèxic, on s'instal·la durant els vint-i-cinc anys del seu exili.**

Agost-setembre 1945
Un exemplar de *Nova Era*, la publicació del Partit Socialista Català editada a l'exili mexicà, amb un acudit gràfic de *Tísner*.

El Socialisme, per un camí ascendent

ANY II — MEXIC. D. F., AGOST-SETEMBRE 1945 — NUMERO 7

Nova Era

PORTANTVEU DEL PARTIT SOCIALISTA CATALA

EDITORIAL

Govern Català d'exili.

CATALUNYA I LA PAU

INFORMACIONS A LA PLANA QUATRE

PRAGMATISME SOCIALISTA

Per MANUEL SERRA I MORET

CONFERENCIA DE SERRA MORET

CONFERENCIA DE SERRA

SOCIALISME I PAÏSOS CATALANS
1940·1965

Durant el primerenc exili francès, Josep Soler Vidal trenca amb el PSUC i es declara antiestalinista. Ja a Mèxic, el setembre de 1940, com a reacció a una conferència de Joan Comorera en què acusa Companys de traïdor a Catalunya i intenta justificar el pacte germano-soviètic, junt amb molts altres exmilitants i antics quadres del PSUC, **funda, el març de 1941, el col·lectiu Moviment Social d'Emancipació Catalana,** moviment que proclama per primera vegada, com a organització política catalana, el fet de la unitat nacional dels Països Catalans. Posteriorment, **el juliol del mateix any, el moviment es transforma en el Partit Socialista Català,** i s'integra en el Consell Nacional de Catalunya, pedra de toc que marca l'actuació política de l'exili català durant els anys de la Segona Guerra Mundial.

El 25 d'agost de 1944, a l'Orfeó Català de Mèxic, es constitueix el Consell Nacional de Catalunya ampliat a Amèrica, des d'on s'impulsa **el pacte Galeuzca** constituït a Mèxic el 22 de desembre de 1944. **Josep Soler Vidal signa el document en representació del Partit Socialista Català.**

Dissolt el Consell Nacional de Catalunya amb la fi de la Guerra Mundial, **la comunitat catalana de Mèxic impulsa l'organització d'una Conferència Nacional Catalana,** amb el propòsit de continuar la tasca de reivindicació independentista i antifranquista dels catalans de l'interior i de l'exili. La primera conferència té lloc el setembre de 1953, i Josep Soler Vidal en forma part, tant com a membre de la comissió organitzadora, com a través de la presentació de ponències.

Mèxic DF, 11-13 setembre 1953
Conferència Nacional Catalana celebrada a l'Orfeó Català de Mèxic. D'esquerra a dreta: el diputat d'Esquerra al Parlament, Salvador Armendares, Miquel Ferrer, Josep Soler Vidal, llegint un document, i Abelard Tona.

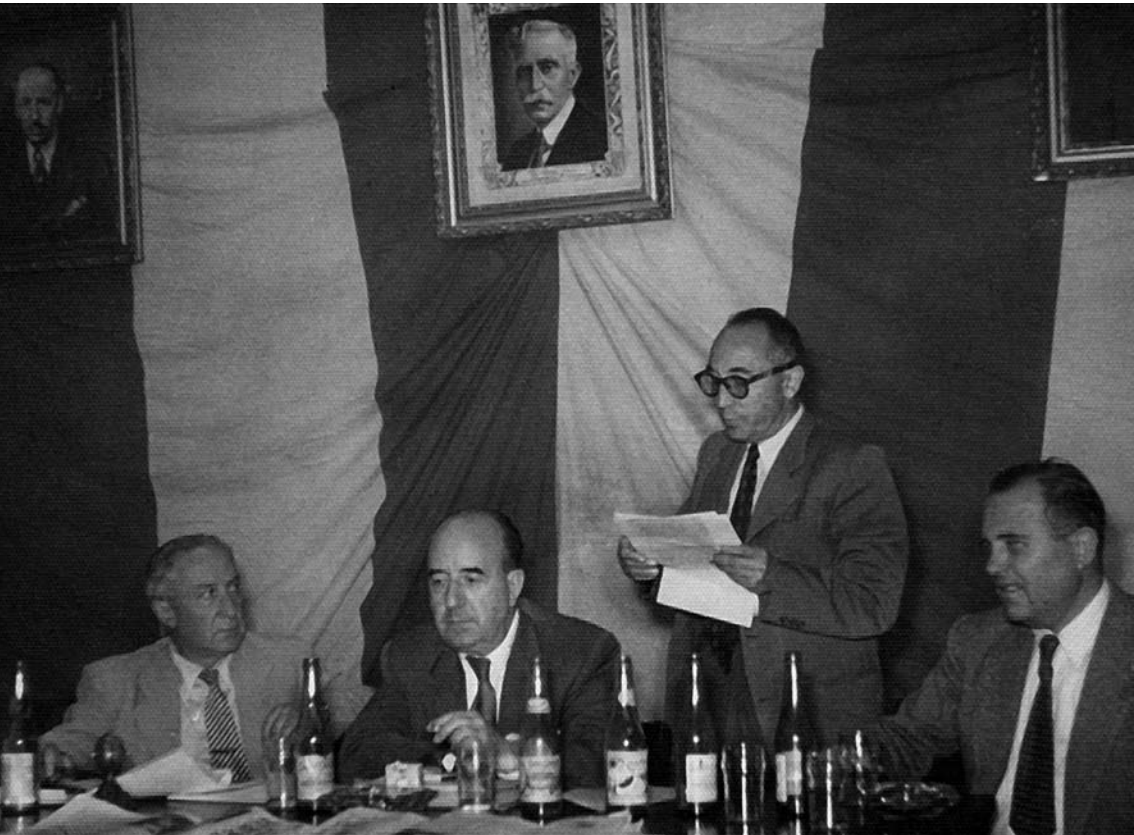

FENT CATALANISME DES D'AMÈRICA
1940·1965

A banda de la tasca de resistència política, Josep Soler Vidal s'involucra en diverses iniciatives culturals. Entre altres activitats, **crea una empresa de publicitat amb Avel·lí Artís-Gener *Tísner,*** participa en els successius Jocs Florals de la llengua catalana de l'exili, i col·labora en altres publicacions de l'exili, com ara ***Veu Catalana, Nova Era,*** del Partit Socialista Català, on ocupa el càrrec de secretari de redacció i ***Meridià,*** aquesta darrera portaveu d'Acció Socialista Democràtica.

Alhora, efectua recerques històriques sobre la colonització catalana d'Amèrica. Algunes d'aquestes investigacions es plasmen en articles de temàtica històrica publicats a les revistes ***El Poble Català*** i ***La Nostra Revista,*** i d'aquestes fonts surt també la primera obra extensa publicada, ***Pere Fages, descobridor, cronista i governador de la Nova Califòrnia,*** guanyadora d'un premi als Jocs Florals de la Llengua Catalana de Nova York del 1951.

El 1958 publica ***Pels camins d'Utopia,*** història de la participació catalana en la creació de la Icària d'Étienne Cabet. En aquesta darrera obra, a través de la influència que a casa nostra tingueren els socialistes utòpics del XIX, Soler recupera un dels temes que més havia treballat des de la secció d'estudis polítics i socials de l'Ateneu Enciclopèdic Popular: **les arrels històriques del socialisme català,** poc estudiat per la historiografia catalana d'aquells moments.

Mèxic DF, 1953
Consell de redacció de *Pont Blau*. Drets: Josep Soler Vidal i el seu fill Martí Soler Vinyes. Asseguts, d'esquerra a dreta: Abelard Tona, Agustí Bartra, Vicenç Riera Llorca, Ramon Fabregat i Josep Maria Giménez Botey. Assegut a terra: Pere Calders.

PONT BLAU:
ARTICULANT ELS PAÏSOS CATALANS
1952·1963

El projecte cultural més important en què Josep Soler Vidal participa des de Mèxic és l'edició de la revista *Pont Blau,* de literatura i informació. El primer número de la revista, que apareix el setembre de 1952, n'indica la intencionalitat: *«...pretén ser **un enllaç entre els catalans, valencians i balears nacionals, que són a la terra, i els emigrants** [...] Aspira a contribuir a l'arrelament d'una consciència nacional catalana, per damunt de les divisions administratives imposades per l'Estat espanyol, i per damunt de les divisions polítiques entre els ciutadans dels nostres Països...».*

El nom de la publicació ja ho diu tot: vol convertir-se en el pont cultural que travessi el blau Atlàntic que separa l'exili de l'interior, que n'eviti la disgregació, que garanteixi un mínim contacte entre la generació cultural de la guerra i la nova generació jove i compromesa que sorgeix al país. **Comparteix redacció amb Vicenç Riera Llorca, Ramon Fabregat, Abelard Tona, Josep Maria Giménez Botey, Pere Calders i Agustí Bartra.**

Des de la redacció s'enllaça amb els escriptors de l'interior i **hi publiquen amb regularitat Manuel de Pedrolo, Rafael Tasis i Joan Fuster,** a més de comptar amb col·laboracions d'artistes plàstics com **Joan Miró o *Tísner*.**

Josep Soler Vidal hi aboca les investigacions de temàtica històrica centrades en el segle XVIII i els llaços entre la colonització americana i Catalunya. Són articles que obren un capítol nou en la historiografia catalana, que fins aleshores no s'havia ocupat gaire seriosament de la colonització americana.

Barcelona, *circa* 1970
Equip de l'editorial Montaner i Simón. Entre d'altres Antoni Bartomeus, Jesús Moncada, Joaquim Cucurull, Josep Soler Vidal, Giovanni Cantieri, Eduard Escolà, Pasqual Garcia, Francesc Garcia i Pere Calders.

EL RETORN. LA RESISTÈNCIA CLANDESTINA
1965·1979

El 1965 es produeix el retorn a Catalunya. Ve amb la seva muller a Gavà, on roman fins a la mort. **Entra a treballar a l'editorial Montaner i Simón,** amb el seu bon amic Pere Calders, i col·labora, sota la direcció de Jordi Carbonell, en l'obra senyera d'aquellla època, **l'Enciclopèdia Catalana,** amb diverses entrades sobre la història de l'obrerisme i la colonització catalana d'Amèrica.

No triga a incorporar-se al **Partit Socialista d'Alliberament Nacional (PSAN),** fundat el 1968, i contribueix a consolidar-ne un nucli a la zona deltaica del Baix Llobregat. Alhora, participa en la vida pública local a través d'articles mensuals de caire històric i cultural a la revista ***Brugués***. Casa seva, a Gavà, és seu de reunions clandestines. Fruit del treball d'aquest grup, entre 1973 i 1976 apareix la publicació ***El Pla en Lluita,*** portaveu comarcal del PSAN.

Mort Franco, Soler Vidal **participa de l'extensió territorial de l'Assemblea de Catalunya.** Així, el 23 d'abril de 1977, després d'una manifestació pels carrers de Gavà, llegeix a les portes d'un Ajuntament tancat, com a portaveu unitari de totes les forces democràtiques de la ciutat, el manifest de l'Assemblea de Catalunya demanant el restabliment de l'Estatut i la democratització de les institucions locals. En aquestes mateixes dates, el PSAN obre un nou front, l'ecologisme, **tot impulsant la «Marxa del Llobregat», en defensa dels valors naturals de la comarca.**

El 1978, Josep Soler Vidal entra a formar part del col·lectiu local **La Mata de Jonc,** espai de confluència de gent provinent de sectors nacionalistes i progressistes que veuen la necessitat de crear un nucli de reacció i un corrent d'opinió contra la ja devaluada Transició oficial.

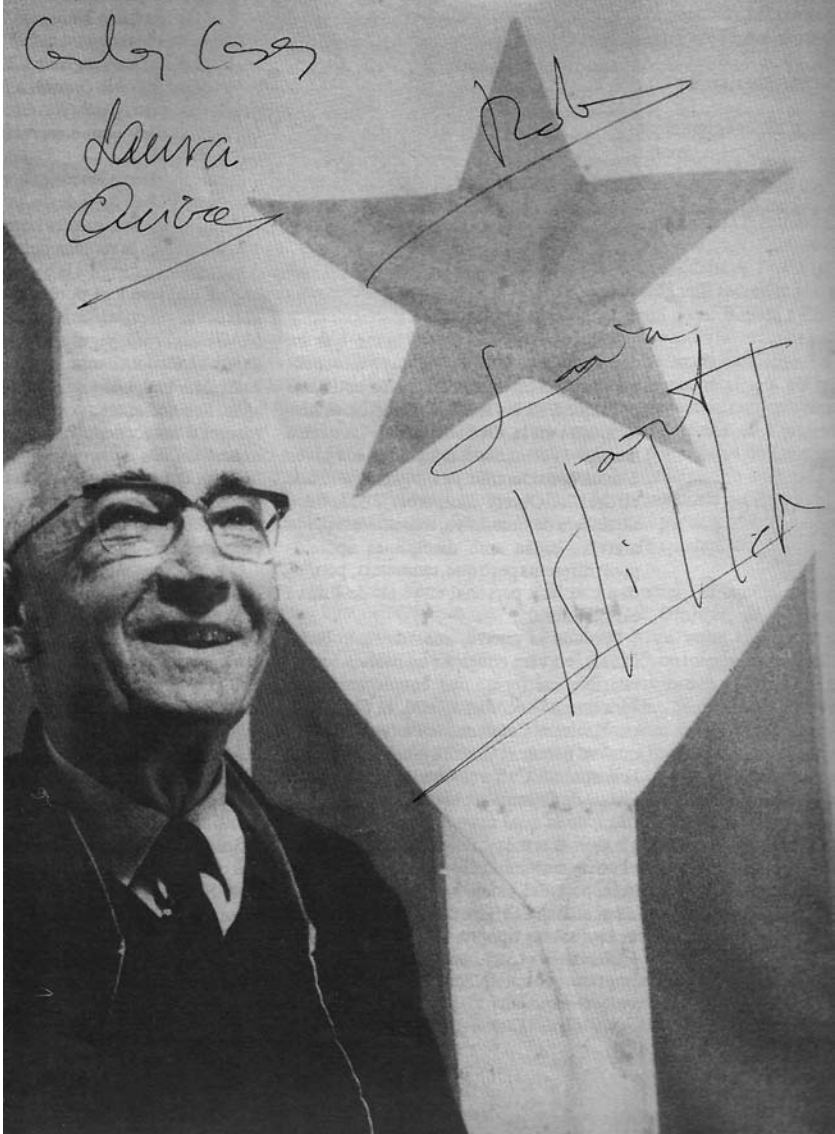

Gavà,
11 novembre 1988
Pàgina del número especial que li dedicà la revista *El Boscater Negre,* signada per Lluís Llach i els seus músics que actuaren en l'acte d'Homenatge a Josep Soler Vidal.

NORMALITZANT L'ESQUERRA INDEPENDENTISTA
1979·1999

El 1979 forma part de la candidatura al Congrés dels Diputats de la coalició BEAN, en què participa el PSAN. Un any després abandona aquest partit **per participar en la fundació de Nacionalistes d'Esquerra, liderat per Jordi Carbonell,** al costat de vells companys com Manuel de Pedrolo, Joan Oliver «*Pere Quart*» i *Tísner*, i de joves que en aquells moments s'inicien en el llarg camí de la lluita electoral en defensa del socialisme i el catalanisme: Lluís Llach, Magda Oranich, Joan Armet, Marc Palmés, Armand de Fluvià, Santi Vilanova, Josep-Lluís Carod-Rovira, Josep Huguet... Així, forma part de la candidatura de Nacionalistes d'Esquerra en les eleccions al Parlament de Catalunya de 1980.

Als anys vuitanta, **casa seva es converteix en el lloc de peregrinació d'una joventut inquieta,** que busca respostes més enllà del *felipisme* imperant i de les noves formes polítiques hegemòniques de la Transició. Entorn la seva figura es consolida el grup de persones que editen la revista local ***El Boscater Negre.*** A la dècada de 1990, bona part d'aquest grup convergeix, junt amb moltes d'altres procedents de Nacionalistes d'Esquerra i del PSAN, en una renovada Esquerra Republicana de Catalunya, en què independentisme i progressisme en passen a ser les bases ideològiques.

El 1988, en el marc d'un ampli homenatge local i nacional, la Generalitat de Catalunya li atorga la **Creu de Sant Jordi.** I, el 10 de febrer de 1989, l'associació cultural Catalunya 2004 li atorgà **l'Estelada d'Or,** junt amb Jordi Carbonell.

Josep Soler Vidal mor a Gavà el 12 de desembre de 1999.

Barcelona, 3 març 1989
El president Jordi Pujol entrega la Creu de Sant Jordi a Josep Soler Vidal, al Palau de la Generalitat.

REFERENT LOCAL, REFERENT NACIONAL

Josep Soler Vidal és per a diverses generacions de gavanencs un referent indiscutible. La seva trajectòria vital, el seu capteniment tan noucentista de respecte, disciplina i fidelitat tenaç al país, la tasca de recuperació del passat històric local, el compromís pacient però insubornable amb la lluita en favor dels més desafavorits, el fan digne d'una consideració excepcional, que transcendeix les meres fronteres locals i esdevé també el **reflex de tota una generació de catalans i catalanes** que neix a la vida pública sota la dictadura de Primo de Rivera, que ocupa llocs de responsabilitat durant la República, i es distingeix en defensa de Catalunya i les llibertats social i nacionals.

Són persones de conviccions profundes, d'una solidesa pètria, d'una incontestable saviesa assaonada pel patiment...

Cal recordar-los i homenatjar-los en tota la seva dimensió.

«Hi ha escriptors, investigadors i homes de ciència que freturen el rebombori permanent al voltant seu i de la seva obra. Sembla que no puguin avançar en profunditat si els manca aquest afalac. D'altres, en canvi, són capaços de menar una tasca constant i profunda, amb una enorme quantitat d'hores de labor densa i silenciosa, sense que se n'assabenti ningú i sense que no els calgui el suport d'aquest reconeixement popular. En Josep Soler Vidal és un dels exponents més colpidors d'això que dic. Apassionat nacionalista, és un home que ha volgut demostrar que estima de debò el país de les nostres fidelitats. Tal actitud, que amb freqüència té més d'apostolat que de postulat, és la característica que defineix la vida i l'obra de Josep Soler Vidal».

Avel·lí Artís Gener «Tísner»
El Boscater Negre, novembre 1988

PER CONÈIXER MÉS DE JOSEP SOLER VIDAL

http://caminsdutopia.blogspot.com

FUNDACIÓ JOSEP IRLA

CENTRE D'ESTUDIS DE GAVÀ